

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

(106) ✓ Stakar.
Acta Sv.

SKRIFTER, UTGIVNA AV CENTRALSTYRELSEN I LANDS-
FÖRENINGEN FÖR KVINNANS POLITISKA RÖSTRÄTT.

VII

KVINNORÖSTRÄTTEN
PÅ NYA ZEELAND

AV

MRS. K. A. SHEPPARD

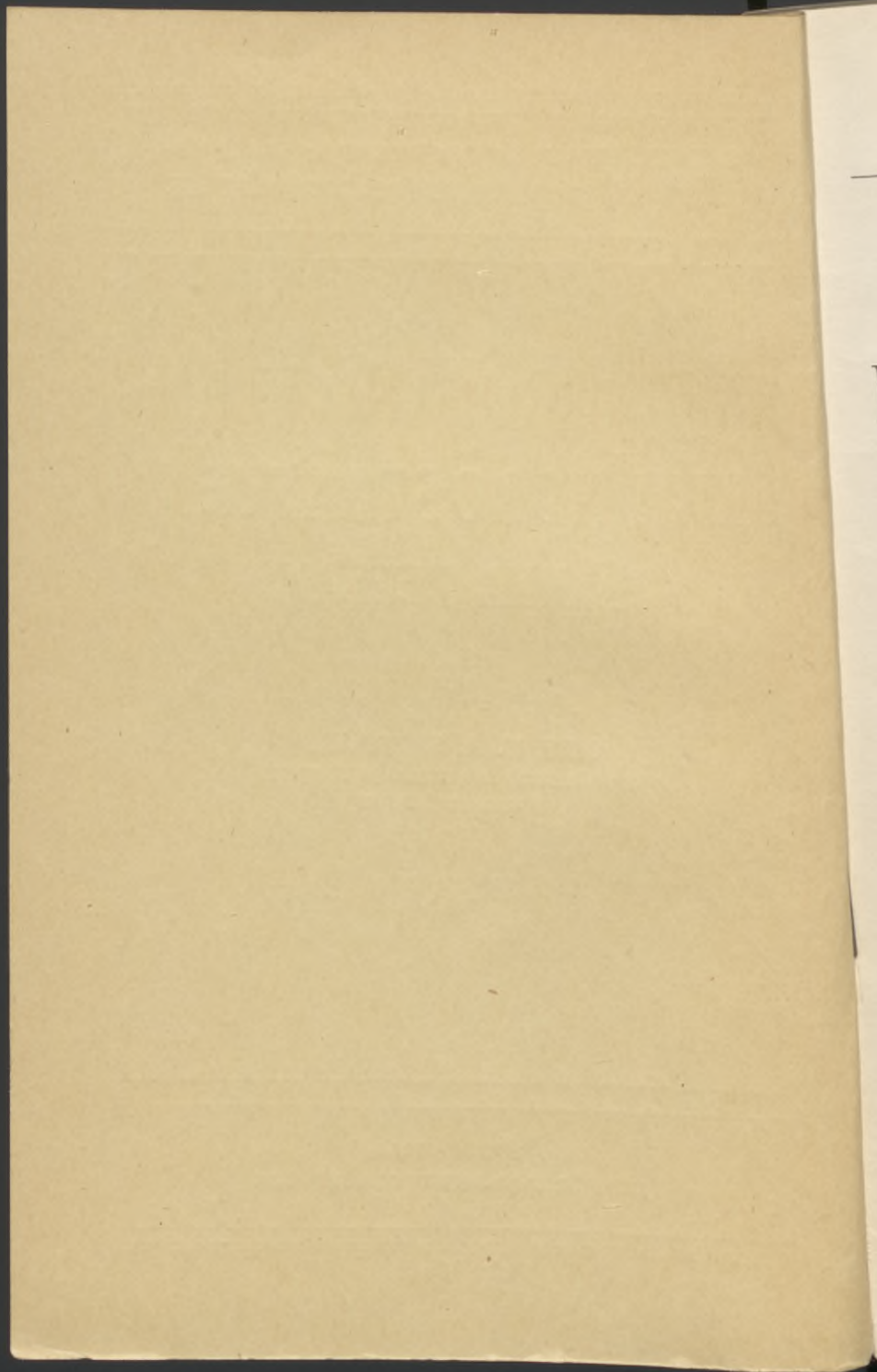
ORDFÖRANDE I NYA ZEELANDS KVINNORS
NATIONALFÖRBUND

STOCKHOLM

BOKFÖRLAGS-AKTIEBOLAGET EOS

Pris 40 öre.

Skrifter utgivna av Centralstyrelsen i Landsföreningen
för kvinnans politiska rösträtt.

VII.

KVINNORÖSTRÄTTEN PÅ NYA ZEELAND

AV

MRS. K. A. SHEPPARD
ORDFÖRANDE I NYA ZEELANDS KVINNORS
NATIONALFÖRBUND.

BOKFÖRLAGS-AKTIEBOLGET EOS
STOCKHOLM.

STOCKHOLM
TRYCKERI-AKTIEBOLAGET FERM
1909

Att kvinnor såväl som män äro samhällsmedlemmar är den enkla sanning, som ligger till grund för de storartade humanitära strävanden, vilka utmärka lagstiftningen på Nya Zeeland. Om halva samhällskroppen är på ett konstlat sätt undertryckt och förlamad, måste den andra hälften lida. Men då banden lossas och de krafter, som befordra ett sunt liv, tillåtas att fritt genomströmma hela kroppen, blir varje organs verksamhet till nytta för det hela. Verkningarna av kvinnornas politiska frigörelse på Nya Zeeland kunna skönjas icke endast hos någon viss del av folket, utan de spåras överallt i samhället. Så t. ex. saknar det icke sin betydelse, att en ung man i ton-åren ej längre betraktar sin mor såsom tillhörande ett kön, som måste hållas inom ett begränsat område, utan såsom en mänsklig varelse, iklädd värdigheten av alla de rättigheter och all den makt, som han själv om några år hoppas komma i åtnjutande av. Verkningarna av allmän rösträtt för kvinnor framträda icke så starkt hos mödrarna som hos barnen. Att gossar och unga män i ett demokratiskt land få hela sin uppfattning av de mänskliga rättigheterna vidgad och anlagd efter en riktigare måttstock är i och för sig av ovärderlig nytta.

Kvinnornas politiska frigörelse på Nya Zeeland har icke verkat som en revolution. Den har icke omstörtat tingens ordning. Landet har icke förts till avgrundens brant, icke heller ha alla orättvisor blivit upphävida. Det har helt enkelt varit en evolution. Skalden Burns har sagt om naturen:

“Hon först försökte att skapa männen
Och sen kom turen till flickorna.”

I mitt land var det männen, som demokratien först försökte sig på. Till en början voro endast manliga innehavare av fast egendom röstberättigade. Sedan utsträcktes villkoren för rösträttens utövande, så att slutligen varje fullvuxen man erhölet rösträtt. Därpå upprullade demokratien ännu ett stycke av sin stora vävnad, och kvinnorna framträdde på valarenan. Somliga ha känt sig besvikna, andra åter glada över att en så stor förändring har medfört så få överraskningar. Sanningen är naturligtvis den, att de stora krafter, som åstadkomma de lyckligaste och bästa resultat, i allmänhet verka i tysthet.

Ett anmärkningsvärt faktum är, att sedan kvinnorna fått rösträtt har verkligheten vederlagt alla olycksprofetior. Vi hade att under årtal bemöta alla dessa motskäl, och knappast hade de vederlagts på ett håll, förrän de dök upp på ett annat. Men erfarenheten har vederlagt dem alla. Så t. ex. förfäktades envist av motståndarna till kvinnans rösträtt, att kvinnorna genom sitt temperament och sin natur voro olämpliga för en sådan maktutövning som att rösta. Tre månader efter kvinnornas politiska frigörelse 1893 höllos de allmänna valen, och man såg de forna motståndarne till den nya ordningen med hatten i hand värva röster av dem, som de ett par veckor förut offentligt förklarar vara oförmögna att utöva rösträtt.

Vidare sades det, att kvinnorna själva icke önskade rösträtt och att de icke komme att använda den, om den bleve dem tillerkänd. Detta argument upprepades ända till leda, och detta oaktat den ena rösträttspetitionen efter den andra framlämnades till parlamentet, undertecknad av tusentals fullvuxna kvinnor.

Jag sade, att de allmänna valen ägde rum endast några veckor efter det kvinnorösträtten blivit genomförd. I ett glest befolkat och bergigt land som Nya

Zeeland, där kommunikationsmedlen icke äro på långt när så goda som i äldre länder, skulle man med skäl kunnat tro, att på så kort tid endast ett mycket ringa antal kvinnor skulle låta uppföra sig på röstlängderna och begagna sin rösträtt. Men när valen voro avslutade, befanns det likväl, att över 78 % av koloniens fullvuxna kvinnor hade anmält sin önskan att rösta och att mer än 85 % av de anmälda faktiskt hade röstat.

En jämförande tabell från Nya Zeelands Årsbok för 1906 visande antalet män och kvinnor, som röstat vid de fem sista valen, torde vara av intresse här:

År	MÄN		KVINNOR	
	Röstetal	Valmän	Röstetal	Valmän
1898	193,586	129,792	109,461	90,290
1896	196,925	149,471	142,305	108,783
1899	210,529	159,780	163,215	119,550
1902	229,845	180,294	185,944	138,565
1905	263,597	221,611	212,876	175,046

Då vi hava dessa siffror framför oss och betänka, att ett stort antal kvinnor äro upplagna av vården om barn och sjuka, och att man i många delar av kolonien för att komma fram till vallokalerna måste färdas på smala stigar över bergen och genom täta skogar, ja, stundom vada över farliga floder, så finna vi, att kvinnorna på Nya Zeeland till fullo visat sin uppskattning av rösträtten.

Men kvinnorna gjorde mer än att endast begagna sig av sin rätt att rösta. De uppväckte en känsla av ansvar för valen hos sina män, bröder och söner, och det blev en andlig uppräckning, ett intresse för sociala frågor, sådant kolonien aldrig förr bevittnat. Och resultatet har blivit, att allt sedan kvinnornas politiska frigörelse har antalet av de manliga väljarna, som verkligen begagna sig av sin rösträtt, proportionsvis stigit. Den 17 juli 1903 står följande att läsa i en av de äldsta, största och inflytelserikaste tidningarna i kolonien, "Lyttleton Times":

“En god verkan av rösträttens utsträckande till kvinnorna ser man i männens ökade deltagande i valen. Då männen hade fältet för sig själva, var det sällsynt att 60 % av de på röstlängderna uppförda avgåvo sina röster, men 1893 steg proportionen till 69,6 procent och 1899 till 78 %. Förra året gick proportionen ned till 78,44 %, men minskningen berodde antagligen på det faktum, att i ett ovanligt stort antal valkretsar resultaten ansågos på förhand givna. Vår tio år gamla erfarenhet av allmän rösträtt visar, att kvinnorna vetat väl upprätthålla sina politiska intressen.”

Till regeringens beröm må sägas, att så snart rösträtten blivit utsträckt, antalet vallokaler betydligt ökades, så att de naturliga svårigheterna för kvinnorna att begagna sin rösträtt minskats så mycket som möjligt.

En annan stående invändning var, att kvinnorna komme att bli förolämpade vid valurnorna. Då de flesta män hava mödrar, hustrur, systrar eller döttrar, var det svårt att tro, att dessa skulle stå beskedligt och se sina kvinnliga anhöriga hänsynslöst förolämpas vid utöandet av en medborgerlig plikt. Likväl borde man kunna förlåta dem, som — vid minnet av valtillfällen, då partilidelserna gingo höga, då man förplägades med öl gratis och kvinnor och barn höllo sig inne på grund av den förhärskande råheten — hyste dessa farhågor. Erfarenheten har visat, att deras fruktan var ogrundad. De allmänna valen på Nya Zeeland hållas vanligen i december, den första sommarmånaden, som är soligare och varmare än vi äro vana vid på nordligare breddgrader. Valdagen är genom lag bestämd till helgdag, utskänkningsställena äro stängda, och det vilar en prägel av fäst över det hela. Den gamla invändningen: “Vem ser efter barnet?” är icke något problem på Nya Zeeland. Barnet får vanligen följa med till vallokalen, och där ser “Moster” eller “Mormor” eller grannen efter det, medan modern avger sin röst. De flesta röster avgivas före middagen. På eftermiddagen är det mindre livligt vid vallokalerna. Men på kvällen, när man bör-

jar telegrafera in valresultaten, stå i städerna folk-massorna i kö för att få veta resultaten. Fastän folk-massan ofta uttrycker sina känslor rörande segrar och nederlag, är den alltid vid gott humör och uppför sig hyggligt. Krogarna ha varit stängda hela dagen och vilda uppträden äro okända. Till och med de, som understödja handeln med spritdrycker, äro högst angelägna, att inga druckna måtte förekomma, ty handeln är nätt och jämt tåld, och ingen kunde ansvara för följderna. Det finns ingen helgdag på hela året, då det är så fullkomligt säkert för en kvinna att utan sällskap vandra genom gatorna under nattens sena timmar som efter de allmänna valen.

Vidare brukade man säga, att kvinnorna till den grad stodo under prästernas inflytande, att de skulle rösta uteslutande efter prästernas diktamen, och att följaktligen hela landet skulle komma under prästernas välde. Vi ha ingen statskyrka på Nya Zeeland. Alla sekter äro lika inför lagen. Den enda religiösa fråga, som förekommit under de sista trettio eller fyrtio åren, har stått i samband med undervisningen. I många år har den romersk-katolska kyrkan och den engelska statskyrkan begärt statsunderstöd för sina sekteriska skolor. Många medlemmar av de andra sekterna ha även önskat få bibelläsning införd i statens skolor. Kvinnorna erhöilo rösträtt 1893. Nära femton år ha förflutit sedan dess, och kvinnorna ha fem gånger använt sin rösträtt.* Likväl är ännu i dag statens undervisning på Nya Zeeland fri, obligatorisk och skild från kyrkan. Ser detta ut, som om kvinnorna röstade efter prästernas diktamen?

Förr sades det, att "kvinnorna komme att försumma sina hem". Det var naturligtvis enfaldigt att säga, att kvinnorna skulle upphöra att bry sig om sin familj, därför att de en gång vart tredje år skrevo ett namn på en valsedel och lade den i valurnan, och likväl upprepades detta beständigt. Numera skulle ingen säga något sådant på Nya Zeeland, men jag tror att man ännu kan få höra detta argument i andra

*) Allmänna val äga rum vart tredje år.

länder. Låt mig därför säga, att jag rest från norr till söder på Nya Zeeland och att jag känner östra och västra kusten. Jag har varit i Australien, jag har sett en del av Canada och satt foten på Amerikas Förenata Staters mark, jag har rest genom åtskilliga europeiska länder, och jag har sysselsatt mig litet med de arbetande klassernas ställning, genom vilken jag tror att ett lands sociala liv ytterst noggrannt kan värdesättas, och resultatet av mina iakttagelser är, att ingenstädes äga de arbetande klasserna så vackra hem, så friska, lyckliga barn, så bekväma och efter behovet lämpade kläder, och ingenstädes äro de så fria från bekymmer som på de avlägsna öar, där jag är stolt att vara medborgare.

Motståndarna till kvinnans rösträtt sade, att landets finanser skulle råka i fara genom ett sådant steg. Detta högst besynnerliga argument nyttjades på allvar, och antagligen tog man det på allvar, ty då motionen hade gått igenom i riksdagens båda kamrar, anhöll nära hälften av överhuset hos guvernören att han skulle vägra sitt godkännande av åtgärden på grund av flera skäl, av vilka det första var följande:

“Det är ett lagförslag av utomordentlig vikt, och de av Hennes Majestäts undersåtar, som icke äro bosatta i kolonien, äro allvarligt hotade till rättigheter och egendom, då verkningarna kunna komma att utöva ett menligt inflytande på koloniens finanser och därigenom inverka skadligt på den utländska länemarknaden, där man icke haft sig bekant, att genomförandet av ett dylikt lagförslag kunde på allvar ifrågasättas.”

Guvernören Lord Glasgow vägrade icke sitt godkännande, och det dåraktiga i yrkandet har till fullo bevisats av det faktum, att för varje år sedan kvinnorna erhöilo rösträtt har det nationella välståndet ökat. Koloniens produktion har fördubblats under de sista femton åren, statens inkomster ha varit mer än rikliga, så att stora överskott kunnat anslås till allmänna arbeten. Den säkerhet kolonien erbjuder de

främmande långivarna är för närvarande större och bättre än någonsin förr.

Kvinnornas energi har i utomordentligt hög grad ökats genom den vidgade horisont, som rösträtten öppnat för dem. De kommo snart till insikt om fördelarna av ett organiserat och systematiskt arbete. Det uppstod ett stort antal kvinnoföreningar, vilkas medlemmar sattes att arbeta i bestämda riktningar. Möten, särskilt sociala upplysningsmöten, anordnades i stor skala, och lagar, som berörde samhällets sociala välfärd, såsom vården av försummade barn, barnaskydd, fängelsereformer, utskänkingsfrågan, ålderdomsförsäkring, fattigvård, oäkta barns rättsliga ställning, lagen om smittosamma sjukdommar, modersskydd, den ekonomiska äktenskapslagstiftningen och många andra frågor diskuterades både på möten och i koloniens tidningar. Även upptogos till diskussion andra frågor av allmänt intresse, sådana som nackdelarna av partistyrelse, bildandet av en verkställande valkommitté, motionsrätt och referendum, kommunernas övertagande av allmänna inrättningar m. fl. Föreningarnas isolering befanns snart vara en svår olägenhet, och på ett möte i Christchurch beslöts bildandet av "Nya Zeelands kvinnors Nationalförbund". Förbundet har så gott som årligen hållit en serie möten i olika delar av kolonien. Naturligtvis utsattes vi för ganska mycken hånfull och orättvis kritik från den konservativa pressens sida. En genomsnittstidning ledes vanligen mer än den leder och är i allmänhet obenägen för alla förändringar. De som vilja något nytt, måste därför bereda sig på att bliva osympatiskt nagelfarna och kritiserade. Detta blevo vi också vederbörligen, men fastän det ibland var obehagligt nog, gagnade det vårt syftemål, nämligen att de ämnen vi ville ha fram kommo under debatt. Nu innehålla våra lagböcker många av de förslag, för vilka vi fingo uppbära hån, under det att andra numera anses såsom viktiga frågor tillhörande den praktiska politiken. Många av oss börja undra, om vi verkligen längre

skola behöva föreningar bestående uteslutande av kvinnor, och om icke den humanitära synen på politiken snart genomträngt samhället tillräckligt för att övertagas av föreningar av båda könen.

Få äro de frågor, i vilka inflytandet av kvinnornas rösträtt tydligare spårats än i nykterhetsfrågan. Kvinnorna ha dock icke enhälligt röstat för en nykterhetsreform. Hade så varit förhållandet, skulle de med tillhjälp av den mäktiga manliga väljarekår, som röstar på nykterhetskandidater, redan hava bragt sprithandeln ur världen.

Men sedan kvinnorna erhöilo rösträtt, har intresset för nykterhetsrörelsen tilltagit högst betydligt. Vart tredje år anställles en frivillig lokal omröstning, i vilken alla i vallängderna upptagna medborgare äro berättigade att deltaga; man röstar då om:

(1) Sprithandelns fortsättande,

(2) Inskränkning av utskänkningsrättigheter inom valkretsen,

(3) Utskänkningsrättigheternas indragning.

Vad beträffar rena lagstiftningsåtgärder ber jag få betona vad jag redan sagt — det har icke varit någon revolution. Det kan icke sägas, att vår riksdag utgöres av en samling män, som endast ledas av de högsta och ädlaste motiv. Inom vår lagstiftande församling finnas fortfarande män, vilkas ord och handlingar man måste beklaga. Och det kan icke vara annorlunda, då det gäller ett folks representanter. Icke förr än alla män och kvinnor på Nya Zeeland uppnått den högsta moraliska ståndpunkt, kan man hoppas att inga låga bevekelsegrunder längre skola göra sig gällande inom riksdagen.

Men det har varit en jämt fortgående evolution. Sedan kvinnorna blivit väljare, ha deras åsikter fått betydelse och inge respekt. Männen lyssna till och låta sig påverkas av kvinnornas åsikter i långt högre grad än vad förut varit fallet. Man hör icke längre det föraktfulla: "Vad begripa kvinnor om sådana saker?" Och så har ett märkbart höjande av den mo-

raliska och humanitära tonen i samhället blivit en följd av den högre medborgerliga frihet, som kvinnorna åtnjuta.

Detta framgår tydligt vid granskningen av vår senare lagstiftning. Den juridiska normen för sedlighet och villkoren för skilsmässa äro numera desamma för bägge könen. Kvinnorna kunna numera stämma för ärekränkning utan att behöva ingå på närmare detaljer.

Den juridiska banan har öppnats för kvinnor. Laglig skilsmässa från en dålig man kan nu erhållas utan större svårigheter och kostnadsfritt. Lagen om testators skyldighet att sörja för sin familj hindrar mannen från att testamentera bort sin egendom utan att draga försorg om hustru och barn. Genom utbetalning av pensioner till äldre personer av båda könen har man i någon mån sökt tillgodose ålderstigna fattigas behov. Ett åldrigt par, som äger ett litet hem, kan genom ett nyligen gjort tillägg till lagen om ålderdomsförsäkring, tillsammans komma i åtnjutande av en pension av omkring 14 shillings i veckan. (1 shilling = 90 öre.) En lag om upprättandet av statsasyler för sinnessjuka har antagits. En sådan asyl är redan öppnad, och den kommer att efterföljas av flera, som redan äro beslutade.

Mycken uppmärksamhet har ägnats åt hälsotillståndet hos de arbetande kvinnorna samt hos ungdomen av båda könen under 18 år. Deras arbetstid har blivit i lag fastställd, ävenså har man inrättat allmänna lov-dagar utan avdrag av lönen. Lön åt lärlingar har blivit införd och arbetsgivares skyldighet till ersättning för olycksfall under arbete har till stor fördel för arbetarna blivit fastställd. Principen om äkta makars ekonomiska likställighet har vunnit juridiskt erkännande i två av våra lagar. Genom ändringar i strafflagen har en högre moralisk lag blivit fastslagen.

Fosterbarnslagen har blivit förbättrad, och genom lagen om skydd för späda barns liv har "änglamakeriet" upphört. Arbetsförmedlingsanstalterna ha ställts

under offentlig kontroll, de kvinnliga butiksbiträdenas hälsa och välbefinnande äro lagligen skyddade, i yrkeskolor ha en mängd förbättringar genomförts, såsom t. ex. en bättre ämnesfördelning samt införande av bättre metoder i allmänhet. 1902 antogs en lag om upprättande av tekniska skolor över hela kolonien. En lag om opiumförbud gick också igenom, och förra året antogs en lag om tobaksförbud för minderåriga.

Jag kan icke säga, att de här uppräknade exemplen utgöra någon fullständig förteckning på de lagar rörande kvinnor och barn, som antagits sedan kvinnorna erhållit rösträtt, eller på de åtgärder, som komma att leda till nya lagar, men de ge en antydan om riktningen i Nya Zeelands lagstiftning. Jag vet väl, att en mängd andra åtgärder vidtagits, som på det livligaste beröra folkets sociala liv, såsom lagen om skiljedom och förlikning i arbetstvister, upphävande av lagen om fängelsestraff för gäld och många andra, men jag behöver icke här dröja vid dem.

Vi vilja ingalunda påstå, att icke ett stort antal av de manliga väljarna önskade dessa reformers genomförande. Det är antagligt, att de gjorde det, fastän det knappast finnes några bevis för detta påstående. Men vi våga öppet och utan tvekan påstå, att kvinnornas politiska frigörelse kraftigt medverkat till införandet av en humanare lagstiftning, att genom deras försorg dessa frågor ständigt hållits uppe och att deras röster tvingat lagstiftarna att fortgå på en väg, för vilken de personligen hyste föga sympati. Koloniens press bär till fullo vittne om sanningen av detta påstående, och vi kunna tryggt säga, att den som förkunnar motsatsen, förråder en så stor okunnighet, att hans vittnesbörd blir av intet värde.

Må det vara nog sagt, att i hela vår kolonis historia, det aldrig ägnats så mycken uppmärksamhet åt en humanitär lagstiftning, som sedan kvinnorna fått rösträtt. Jag är icke ensam om den åsikten, att vår lagstiftning i detta avseende intar en särställning. Många resande, som besökt kolonien, ha med intresse

tagit del av våra sociala experiment, och även om deras intryck växla, beroende på om de se på saken genom konservativa eller radikala glasögon, äro de alla ense om, att Nya Zeeland är ett lyckligt land att leva i.

Uttalanden

Av *SIR JOSEPH WARD*, K. C. M. G.

Statsminister på Nya Zeeland.

Statsministerns ämbetsrum, Wellington, 17 okt. 1907.

Kvinnans rösträtt infördes på Nya Zeeland, emedan tänkande män kommit till insikt om, att de dagligen slösade bort en nästan obegränsad tillgång på andlig och moralisk kraft. Från den tid då deras barnahänder funno stöd och trygghet genom att hålla i vecken på moderns klädning, ha de oavbrutet anförtrott sitt livs lycka åt kvinnors förstånd, renhet och medkänsla. Underligt att säga är det endast på ett område i livet, och det kanske det viktigaste av alla, nämligen det politiska, som de nekat kvinnorna att göra sin röst hörd och att utöva direkt inflytande. Under årtal ha män i olika länder predikat och skrivit om det onda, som vidlåde deras statssystem och som låg hindrande i vägen för genomförande av bättre lagar inom landet och upprätthållande av bättre förhållande med utländska makter. Och likväl försummade eller vägrade dessa män att tillgodogöra sig kvinnohjärtans och kvinnohjärnors råd och stöd, som de för andra ändamål icke försmådde. De voro till och med redo att lyssna till dumma skäl mot kvinnans inträde i det politiska livet, såsom till exempel att kvinnorna skulle förlora sitt behag, sin blygsamhet och sin kärlek till hemmet, om hon röstade, och att då hon icke kunde göra krigstjänst, hade hon ingen rättighet att avgöra frågorna om krig och fred.

Vi ha icke på Nya Zeeland funnit att ett blyerts-
märke på en valsedel en gång vart tredje år resulterat i förlusten av kvinnligt behag eller skönhet eller

ens i försummelse av hemmets plikter. Kvinnornas röster ha tvärtom haft ett välgörande inflytande på valrörelsen. De gamla otrevliga minnena av valdagar med råa slagsmål ha utbytt mot ett värdigt uppträdande, sådant som det anstår ett folk att iakttaga under utövande av sina högsta medborgerliga rättigheter. Då man hör en man, vars mor, för att skänka honom liv och medborgarskap, genomgått långt större faror och lidanden än som komma på genomsnittssoldatens lott, predika den satsen, att kvinnorna icke böra rösta, emedan de icke kunna bära vapen, så verkar detta löjligt inkonsekvent. För övrigt äro många män (präster, statens ämbetsmän m. fl.) befriade från aktiv krigstjänst, men detta förhållande har aldrig använts som skäl att beröva dem deras rösträtt. Det avgörande skälet hos oss var rätten, den abstrakta rätten. Om folkviljan utgör grundvalen för ett lands styrelse, förefaller det oerhört orättvist att halva folket icke skulle vara representerat eller ha något att säga. Därför gävo vi, efter långt och grundligt överbäggande, våra kvinnor lika rätt som männen att avgöra, vem som skall representera dem i riksdagen.

Vi ha icke haft något skäl att ångra detta beslut. Kvinnorna visade ögonblickligen ohållbarheten i ett av de skäl, som anförts mot dem, genom att begagna sig av den rösträtt, som tillerkänts dem. Så snart "Vallagen av 1893", genom vilken rösträtten utsträcktes till båda könen, trätt i kraft, begagnade sig kvinnorna i stor utsträckning av sina nyvunna rättigheter.

Vid de sista allmänna valen 1905 var på en befolkning omfattande 403,000 kvinnor och flickor (majoriteten var barn) antalet kvinnor, som faktiskt röstade 175,056 eller mer än 83 % av dem, vilkas namn funnos uppförda i vallängderna. Männens röster utgjorde 84 % av de å vallängderna uppförda, och då man tar i betraktande de svårigheter, som verka hindrande i synnerhet på kvinnorna (särskilt i oländiga och avlägsna valkretsar på landet) såsom dåligt vä-

der, stort avstånd till vallokalerna, svårigheten att få någon, som i deras ställe ser efter hem och barn o. s. v., visar denna valstatistik att kvinnorna till fullo uppskatta värdet av rösträtten.

Många av mina läsare skulle antagligen vilja fråga mig, om det förmärkts någon större skillnad i den allmänna moralen, sedan kvinnornas rösträtt blivit lag. Hittills har det varit föga skillnad, utom i vad som rör nykterhet och strängare bestämmelser med avseende på utskänkingsrättigheter. De valda riksdagsmännens typ har icke undergått någon förändring, men landet har alltid haft en klass representanter i riksdagen, som det icke haft skäl att blygas över och som det uppenbarligen icke önskar annorlunda. Jag är övertygad, att om landet skulle ställas inför en stor moralisk kris, skulle kvinnorna med oemotståndlig kraft använda sina röster till förmån för en rättskaffens, hederlig och verksam lagstiftning. Nya Zeeland har aldrig ånkrat, att det upphävt det politiska omyndighetstillståndet hos de män och kvinnor, som tillsammans hjälpt till att bygga nationens grundval. Jag skriver såsom den, som talat för rösträttens utsträckande till kvinnorna före mitt inträde i riksdagen för tjugu år sedan. Jag har alltid understött saken i riksdagen, och under ett noggrannt iakttagande av dess verkningar har jag aldrig funnit något verkligt skäl att tro, att den icke varit till landets gagn.

Av *G. W. RUSSEL*,

Ordförande i styrelsen för Canterbury College.

Canterbury College. Christchurch, 11 juli 1907.

Enligt min åsikt har kvinnans rösträtt varit till rik och odelad välsignelse för kolonien. Jag kan icke påvisa ett enda drag eller en detalj, där dess nytta upphävts genom en motsvarande eller därmed besläktad svaghet. Jag har aldrig tvekat att såväl från talarstolen som med pennan förklara att med kvinnans tillträde till valurnan den allmänna politiska uppfatt-

ningen både hos mannen i ledet och ledarna, totalt förändrats. Innan kvinnorna fingo rösträtt var det finansiella det förhärskande draget i vår politik. Lagförslag bedömdes nästan uteslutande från synpunkten: (1) Vad kostar det? (2) Hur skall det komma att verka finansiellt? Kvinnans synpunkt är icke kronor och ören utan hem och familj. För att vinna hennes sympatier — och hennes röst måste politikern betrakta frågorna från hennes synpunkt. När han gör detta, märker han att hennes ideal icke endast är pengar utan lyckliga hem och goda utsikter för hennes man, hennes blivande man och hennes nuvarande eller blivande familj. Jag kan spåra nästan alla lagreformer i landet under de sista femton åren tillbaka till denna källa. Jag behöver icke uppräknat de viktigaste åtgärderna, men vill hänvisa till tre, nämligen: (1) spritdryckslagstiftningen under folkets omedelbara kontroll, (2) ålderdomsförsäkringssystemet, (3) folkbildningens snabba höjande. I dessa tre hänseenden har framåtskridandet på Nya Zeeland varit oerhört och kostnaderna för den senare stora för ett så ungt land. Kvinnornas röster ha stått bakom alla tre. Med avseende på spritdryckslagstiftningen vill jag tillägga, att jag icke tillhör förbudspartiet, men att statskontrollen har alla mina sympatier, och jag erkänner villigt, att följderna av vår lagstiftning verkat synnerligen gagnande på sprithanteringen.

I ett annat avseende har kvinnans rösträtt utövat ett högst väsentligt inflytande, nämligen i höjandet av anspråken på riksdagsmännens personliga karaktär. Den sorts historier, som för tjugu år sedan voro i omlopp om vissa ledamöters göranden och låtanden, ha nu upphört. Det kommer naturligtvis alltid att i en församling av män finnas sådana, som icke äro vad de borde vara, men i allmänhet taget äro våra folkrepresentanter män, som samvetsgrant söka fylla sin plikt med obefläckade händer och en ren vandel.

Vad beträffar de olyckor, som man så allmänt trodde skulle följa kvinnans rösträtt i spåren, såsom

familjetvister, blåstrumpors florerande, hennens försummande m. m. kan jag med sanningsenlighet säga, att profeterna spått falskt i varenda punkt. Sedan mer än tjugu år tillbaka har jag haft den mest ingående kännedom om koloniens politik och varit riksdagsman under två treårsperioder, men jag har aldrig under valen hört talas om familjetvister såsom en följd av kvinnornas rösträtt, ehuru jag i många fall träffat kvinnor, som haft en från sina närmaste avvikande åsikt om vem de skulle rösta på. Det icke minst värdefulla resultatet av kvinnans rösträtt har varit dess uppfostrande betydelse för våra kvinnor. De ådagalägga nu ett vaket intresse för allmänna frågor, hava sina egna politiska organisationer, såsom Kvinnornas Institut, där de utbyta tankar och giva oss, mera trögtänkta individer, "en ledning", och förse i allmänhet det maskulina i politiken med sitt komplement. Behöver jag påpeka, vilket inflytande detta måste utöva på det kommande släktet på Nya Zeeland, sedan de ärftliga inflytelserna haft tid att göra sig gällande? Vi skola utveckla ett ståtligt statsmannasläkte, när den tiden kommer, då föräldrarna i sin avkomma se resultatet av sin "politiska sammansmältning."

AV *JOHN GEORGE FINDLAY*,

Generalprokurator och kolonialsekreterare på Nya Zeeland.

Generalprokuratorns ämbetsrum.

Wellington, 27 juli 1907.

De förutsägelser, som gjorts i Amerika och annorstädes, att rösträtten skulle locka kvinnorna att försumma sina hem och barn, att de skulle bli verktyg i händerna på präster och illistiga politici, eller att de icke skulle komma att använda sin rösträtt, kunna bäst betecknas som dumt prat. Det vore fåfängt att förneka, att beviljandet av rösträtt åt kvinnorna icke till fullo motsvarat de förväntningar, som dess vänner hyste, ty dessa väntade ofta mer av förändrin-

gen än man vid ett lugnt betraktande av saken hade rätt till.

Likväl tror jag icke, att erfarenheten på Nya Zeeland under de sista fjorton åren motsagt Sir William Fox' ord, vilka jag är beredd att upptaga såsom mina egna. Han sade:

“Kvinnan är jämgod med mannen i inflytande och förstånd, hon är mer än jämgod med honom i sitt intresse för en sund lagstiftning och i känslan för vad som bäst kan befordra ett lands sanna väl. Hon låter sig mindre ofta frestas att rösta emot sin verkliga övertygelse. Hon har inga kottierier, inga partier och ej något alltför hårt anlitat bankkonto. Om en kvinna har föresatt sig ett stort mål, går hon rakt på det... Jag tror att hon i allmänhet skulle komma att rösta på den rätta sidan.“

Enligt min övertygelse har kvinnorösträtten på Nya Zeeland haft ett gott inflytande på koloniens välstånd och framåtskridande. Vad beträffar den utsträckning, i vilken kvinnorna använt sin rösträtt, ha vi att tillgå statistiken över de sista valen på Nya Zeeland och särskilt det sista förbundsvalet (Australien), varav man finner att kvinnorna använt sin rösträtt i lika stor utsträckning som männen.

Jag anser, att det upplysningsarbete, som sedan 1890 bedrivits av koloniens organiserade kvinnor, har varit en viktig faktor i uppväckandet av humanitära intressen.

Av *ROBERT MCNAB*,

Jordbruksminister på Nya Zeeland.

Jordbruksdepartementet. Wellington, 24 juli 1907.

I olika delar av världen hyser man fruktan för den skadliga verkan, det skulle utöva på hemmen, om män och kvinnor hyste olika politiska åsikter. Visserligen tror jag, att en sådan meningsskiljaktighet i många fall förefinnes, men min övertygelse är, att

i de flesta fall man och hustru rösta lika. Detta anser jag vara ett av de starkaste argumenten till systemets försvar. Vi ha allmän rösträtt, och under det att jag icke ser något orätt i att arbetaren har samma röst som millionären, ser jag däremot en orätt i att den röst, som avges av en man, som kanske endast tillfälligtvis uppehåller sig i landet, skall vara av samma betydelse som den, som avges av en familjefader. Införandet av rösträtt för kvinnor har haft det goda med sig, att de fast bosatta medborgarnas röster fördubblats, under det att de tillfälliga rösterna äro oförändrade. Hemmet blir nu ett stort politiskt centrum; lättet har föga inflytande. Om ni frågar mig, vilket resultat av kvinnorösträtten, jag tillmäter den största betydelsen, skulle jag påvisa denna förändring såsom den betydelsefullaste.

I själva valförrättningen har en tydlig förändring inträtt. Ehuru valstriden till följd av den brännande nykterhetsfrågan är hetare än någonsin förr, förlöper varje allmänt val lugnare än det närmast föregående. Detta förhållande tillskriver jag till stor del kvinnornas närvaro vid valurnorna. Deras röster, i antal nästan lika med männens, avgivas lugnt och utan att låta sig påverkas av yttre demonstrationer, och då verkan av dessa demonstrationer blir allt mindre, komma de så småningom att alldeles upphöra.

Jag tror, att på det hela taget bidrar kvinnans rösträtt att rena det politiska livet, om också icke dess verkningar varit av revolutionerande art. Jag har under fjorton års riksdagsmannaskap haft tillfälle att följa verkningarna av kvinnans rösträtt.

AV *GEORGE FOULDS*,

Undervisnings- och hälsovårdsminister på Nya Zeeland.

Undervisningsdepartementet. Wellington, 22 juli 1907.

Edert brev av den 20 dennes ligger framför mig. Jag har nöjet uttala såsom min åsikt att utsträckandet

av rösträtten till Nya Zeelands kvinnor bidragit till hela samhällets välfärd. Utan att ha varit samhällsomstörtande, har kvinnornas inflytande visat sig framstegsvänligt och till förmån för hederlighet i politiken. Jag har aldrig hört ett enda klagomål över prästerligt inflytande på våra kvinnliga väljare, och fastän jag hört talas om flera fall, då olika åsikter inom familjer gjort sig gällande angående understödjande av riksdagsmannakandidater, har jag aldrig hört talas om fall, då den kvinnliga rösträtten skulle ha inverkat menligt på familjeförhållandena. Jag vågar påstå, att den allmänna meningen bland Nya Zeelands folk är den, att utsträckandet av rösträtten till kvinnorna icke endast varit rätt i princip, utan även tillfredsställande i praktiken.

Ett förslag att avskaffa kvinnorösträtten skulle nu mottagas med förakt icke blott av de kvinnliga väljarna själva utan av majoriteten av män i detta land.

AV *SIR ROBERT STOUT*,
Överdomare på Nya Zeeland.

Överdomarens ämbetsrum. Wellington, 22 juli 1907.

Jag anser att beviljandet av rösträtt åt kvinnorna varit till stort gagn. Kvinnornas politiska intresse har väckts, och det är svårt att i detta avseende tillfullo uppskatta dess uppfostrande betydelse. Jag tror, att den i väsentlig grad bidragit att minska allt obehörigt inflytande på valmännen. Den har icke åvägbragt den förändring, som dess mest optimistiska anhängare hoppats, ty icke alltid väljas de bästa kandidaterna. Kvinnorna ha låtit i högre grad inverka på sig av sina manliga släktingar än kvinnorösträttens anhängare väntade. Likväl tror jag, att den tvingat fram i förgrunden de sociala frågorna såsom skilda från de rent politiska.

Av *SIR WILLIAM JUKES STEWARD*,
Ålderspresident i underhuset på Nya Zeeland.

Riksdagshuset. Wellington, 23 juli 1907.

I min egenskap av ålderspresident i underhuset (där jag nu bevistat min tjugusjunde riksdag) har jag blivit ombedd att framlägga min åsikt om resultatet av kvinnans rösträtt i denna koloni.

Jag tvekar icke ett ögonblick att förklara, att resultatet varit fullt tillfredsställande.

Kvinnorna på Nya Zeeland taga med vaket intresse del i politiska spörsmål och använda sin rösträtt i lika stor proportion som de manliga väljarna. Jag har aldrig hört exempel på huslig tvedräkt såsom resultat av att man och hustru, såsom ofta är fallet, understödja olika kandidater. I sådana fall respektera de varandras olika åsikter. Icke heller känner jag ett enda fall, då en kvinna försummat sina husliga plikter för att bevista politiska möten. Enligt min mening bidrager kvinnans rösträtt till det allmännas väl.

Av *H. W. BISHOP*,
Fredsdomare, Christchurch, Nya Zeeland.

Fredsdomarens ämbetsrum. Christchurch, 19 aug. 1907.

Jag har under många år varit avgjord motståndare till förslaget om beviljande av rösträtt åt kvinnorna, och jag väntade intet annat än ont av rörelsen. Jag kan nu öppet säga, att jag tror, att jag grundligt missat mig i mina pessimistiska åsikter. Då jag nu efter flera års förlopp lugnt, sansat och betänksamt ser tillbaka på hela frågan, är jag av den bestämda åsikten, att Nya Zeeland gått framåt genom beviljandet av rösträtt åt kvinnan. Jag tror att hennes inflytande har varit av högsta värde för befrämjande av en humanitär lagstiftning, ävensom då det gällt att väcka det allmänna intresset för viktiga sociala frågor.

Av *SAMUEL SAUNDERS*,
Redaktör för "Lyttleton Times".

Christchurch, Nya Zeeland, 6 aug. 1907.

Utsträckandet av rösträtten till kvinnorna har utövat ett uteslutande gott inflytande på landets sociala och politiska liv. Genom att tvinga en mängd kvinnor att intressera sig för allmänna frågor har den vidgat kvinnornas horisont och tillfört lösningen av samhällsproblemen en ny kraft. Kvinnorna ha icke ställt några orimliga fordringar på sina representanter, men i det hela taget ha de verkat för hederlighet i politiken, och resultatet härav ser man i många av de värdefulla lagar, de bidragit att genomföra.

Av *W. H. TRIGGS*,
Redaktör för "The Press."

Christchurch, Nya Zeeland, 23 juli 1907.

Resultaten av mina iakttagelser rörande kvinnans rösträtt på Nya Zeeland kunna framställas på följande sätt:

(1) Jag tror icke att den till alla delar förverkligat dess första förespråkares förhoppningar, men på andra sidan har den icke heller uppfyllt motståndarnas dystra profetior.

(2) Den har säkerligen icke, så vitt jag vet, i ett enda fall lett därefter att kvinnorna försummat sina hem och barn.

(3) Jag har icke sett något exempel på ovilja mellan könen beroende på rösträttens utövande. På det hela taget tror jag att kvinnornas närvaro vid valurnan haft ett förädlande inflytande på valen, och jag betvivlar att det finnes något land i världen, där en valdag förflyter på ett så värdigt sätt som i denna koloni.

(4) Verkningarna på de politiska partierna ha varit mycket mindre än vad som förutsades av både

vänner och motståndare till rörelsen. Det märkbare resultatet av kvinnornas tillträde till politiken har varit nykterhetspartiets förstärkning.

Av *A. E. COHEN*,

Ansvarig utgivare av "Evening Star."

Dunedin, Nya Zeeland, 25 juli 1907.

De farhågor, som efter vad ni påstår, uttalas i Förenta Staterna angående rösträttens utsträckning till kvinnorna på Nya Zeeland, nämligen (1) att de skulle försumma hem och barn, (2) att de skulle bli redskap i prästernas och samvetslösa politicis händer, och (3) att de icke skulle bry sig om att använda sin rösträtt, äro orimliga. Samma uttalanden skulle kunna med lika stor rättvisa göras om männen. De insinuera, att kvinnorna skulle vara mindre intelligenta än männen, vilken antydning jag icke här behöver påvisa såsom varande lika enfaldig som oriktig. Kvinnorna på Nya Zeeland rösta sida vid sida med männen, och de låta icke rösträtten eller dennas utövning komma i strid med de tycken, vanor och seder, som alltid skilt dem från männen. Jag skulle vilja säga, att kvinnans rösträtt både i det ena och det andra avseendet åstadkommit mycket liten skillnad i vårt sociala liv. Kvinnorna sluta sig till partierna och partiernas jämnviktsläge är ungefär detsamma som förut. Det är antagligt att intresset för ekonomiska, sociala, industriella och etiska frågor blivit större, och det är icke troligt, att en verkligt illa känd riksdagsmannakandidat skulle ha några utsikter, men icke ens i detta fall kunna vi vara alltför säkra. Men saken är, att Nya Zeelands riksdag allmänt anses stå mycket högt — den överträffas icke av någon av Förenta Staternas lagstiftande församlingar — mutor, otillbörligt språk, dåligt leverne, korruption, uppträden i riksdagen äro helt enkelt okända här. Detta beror visserligen icke på införandet av kvinnans rösträtt, men denna har bidragit att upprätthålla det höga anseende,

Nya Zeelands lagstiftare alltid åtnjutit. Själva utövan-
det av rösträtten förorsakar inga oordningar, männen
taga sin hustru och sina döttrar med sig och de unga
männen sin käresta, och då de lämna vallokalen, så
är den saken klar. Det är möjligt, att de, som förut-
sade det tusenåriga riket såsom en följd av kvinnans
rösträtt, äro lika besvikna som de, som förutsade
ett helvete. Intetdera har blivit följden. Folket på
Nya Zeeland kan icke förstå, varför man i andra län-
der gör så mycket väsen av en så enkel sak. Det
förefaller oss alldeles självklart, att kvinnorna skola
rösta lika väl som männen. Resultatet på Nya Zee-
land kan sammanfattas, socialt och politiskt, med or-
den sunt förnuft, rent spel och en god styrelse.

AV *GEORGE FENWICK*,

Redaktör för "Otago Daily Times."

Dunedin, Nya Zeeland, 26 juli 1907.

Jag har aldrig rubbats i min övertygelse, att be-
viljandet av rösträtt åt Nya Zeelands kvinnor var en
handling av den enklaste rättvisa och att beviljandet
av denna rätt varit till tydligt gagn för kolonien. För
dem som deltagit i valen sedan kvinnorösträtten blivit
införd i Nya Zeelands lag, har det varit uppenbart,
att de kvinnliga väljarna visat ett klart och livligt
intresse för många av de stora sociala och politiska
frågor, som varit uppförda på dagordningen. På många
av dessa frågor ha de utövat ett välgörande infly-
tande, och jag tror, att det för närvarande finnes
ytterst få intelligenta människor i kolonien, som, så-
vida de icke ledas av egennyttiga motiv, skulle djär-
vas påstå, att beviljandet av rösträtt åt kvinnorna på
något sätt visat sig skadligt.

AV *GRESLEY LUKIN*,

Redaktör för "Evening Post."

Wellington, Nya Zeeland, 5 aug. 1907.

Jag skulle vilja understryka det orimliga i påstå-
endet, att kvinnorösträtten på Nya Zeeland skulle vara

misslyckad, icke heller kan det med fog påstås att rösträttens utsträckande haft några skadliga följder.

Den har visserligen icke rättfärdigat deras sangviniska förhoppningar, som väntade, att den skulle åstadkomma en social och etisk revolution, men å andra sidan har den icke heller uppfyllt en enda av motståndarnas dystra förutsägelser. Det lider intet tvivel, att i en mängd fall kvinnornas röster ha kompletterat det manliga familjeöverhuvudets, och på detta sätt har jämvikten i partistiderna mycket litet rubbats. Då kvinnorna taga en personlig och självständig del i politiken, äro de i allmänhet ivrigare partigångare än männen, och jag kan icke säga, att de, då det är frågan om att rösta, visa större hänsyn till den personliga karaktären än männen. De tyckas i allmänhet ledas av samma växlande motiv och hänsyn som deras bröder och låta sig lika litet påverkas av yttre inflytanden. Striden för kvinnornas politiska rösträtt fördes lugnt och värdigt och rösträtten beviljades enkelt och naturligt såsom en principfråga; utövädet av rättigheten har skett anspråkslöst och stilla och i det stora hela med förstånd.

AV *CHARLES FRASER*,

Redaktör för "Otago Witness."

Dunedin, Nya Zeeland, 15 okt. 1907.

Som svar på eder fråga angående min åsikt om resultatet av beviljandet av rösträtt åt detta lands kvinnor, kan jag icke tro, att någon människa, som noga undersöker saken, kan komma till någon annan slutsats än att det lyckligaste resultat blivit följden. Innan kvinnorösträtten blev en brännande politisk fråga i denna del av världen, åtnjöt jag den oskattbara förmånen av upplysta och intelligenta kvinnors vänskap. Den tanken tvingade sig med oemotståndlig kraft på mig, att uteslutandet av sådana kvinnor från att ha en röst med i landets styrelse, medan jag vid uppnådda 21 år, utan hänsyn till min intellektuella

begåvning, helt automatiskt och på grund av medfödd rätt var berättigad att rösta, var en orättvisa, som man måste göra slut på. Men jag hyste tvivel, huruvida tjänsteflickan, fabriksarbeterskan och andra borde få samma rättigheter som deras mera bildade systrar. Det bedrägliga skälet, att männen genom blotta samvaron med kamrater kommo mer in i politiska och andra frågor än kvinnor av motsvarande bildningsgrad, föreföll mig i högsta grad avgörande. Men erfarenheten har lärt mig, att kvinnorna på det hela taget ledas av en högre plikt känsla och ädlare syften och strävanden än männen. Endast gott har kommit av kvinnans politiska frigörelse i detta vårt härliga land. Reformen med mänsklighetens höjande till mål ha påskyndats, och jag är fullt övertygad om, att när en yngre generations kvinnor, uppfostrade med tillbörlig känsla för det ansvar, som kommer att vila på dem, bilda majoriteten av de kvinnliga väljarna, blir världen renare, skönare och bättre att leva i.

Rösträttslitteratur.

Skrifter utgivna av:

Centralstyrelsen i Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt:

N:o I, Till Regeringen från svenska kvinnor ingivna skrivelser i Rösträttsfrågan 1905—1906	0: 50
» II, Gustaf A. Aldén: Vilka svenska kvinnor äga kommunal rösträtt? (pr 1000 ex.)	6: —
» III, Mathilda Staël von Holstein: Målsmanskapet och kvinnans ställning inom äktenskapet enligt gällande svensk rätt	0: 50
» IV, Anna B. Wicksell: Om kommunal rösträtt för gifta kvinnor	0: 10
» V, Lydia Wahlström: Statsintresset och kvinnans rösträtt	0: 40
» VI, Partiuttalanden i kvinnornas rösträttsfråga.....	0: 25
» VII, K. A. Sheppard: Kvinnorösträtten på Nya Zeeland	0: 40
Ann Margret Holmgren: Strödda intryck från den Internationella kvinnorösträttskongressen i Köpenhamn	0: 10

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Stockholm:

N:o 1, Natanael Beskow: Till frågan om kvinnans politiska rösträtt	0: 05
» 2, Anna Whitlock: Bör den svenska kvinnan erhålla politisk rösträtt?	0: 10
» 3, Hilma Borelius: Varför är motståndet mot kvinnans politiska rösträtt oberättigat?	0: 10
» 4, Lydia Wahlström: Principerna för kvinnans rösträtt	0: 10
» 5, Anna Whitlock: Hur bör den svenska kvinnan bereda sig för den politiska rösträtten? (utgången)	0: 05
» 6, Lydia Wahlström: Lärdomar af den kvinnliga rösträttsrörelsen	0: 10
» 7, Några manliga inlägg i den kvinnliga rösträttsfrågan	0: 15
» 8, Lydia Wahlström: Högerkvinnorna och den nuvarande situationen	0: 05
Minneslista	0: 05

Ovanstående flygblad och broschyrer kunna rekvideras från F. K. P. R:s i Stockholm expedition Lästmakaregatan 6, Stock-

holm, som hålles öppen varje dag kl. 3—5 e. m. samt dessutom onsdagar kl. 7—8 e. m.

Vid rekvisition av minst 100 ex. av flygblåden n:ris 1—8 lämnas 25 % rabatt.

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Göteborg:

N:o 1 och 2 (slutsålda).

- › 3, Helen Sjöstedt: Kvinnornas frihetsvärdjan 0: 05
- › 4, Frigga Carlberg: Varför fru Håkansson gick in i rösträttsföreningen 0: 05
- › 5, Helen Sjöstedt: Den fängslade modern 0: 25
- › 6, Frigga Carlberg: När begreppen klarna. Dramatisk bagatell i 2 scener 0: 25

Vid rekvisition av minst 100 ex. av n:ris 3 och 4 och vid rekvisition av minst 10 ex. av n:ris 5 och 6 lämnas 20 % rabatt.

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Linköping:

- N:o 1, Villy Sjödin: Några intryck från kvinnosaksmötet i Kristiania 0: 06
- › 2, Emy Wenström: Ett ord till kristligt intresserade kvinnor 0: 05
- › 3, Jenny Wallerstedt: Några ord med anledning av kvinnornas masspetition 0: 06

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Gävle:

- N:o 1, Anna Björk: Föredrag vid årsmötet den 31 januari 1906 0: 06
- › 2, Klara Lindh: Kvinnan i det politiska och kommunala 0: 06

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Landskrona:

- Anna Linder: Varför vi begära rösträtt 0: 10

Föreningen för kvinnans politiska rösträtt i Sundsvall:

- Dag, utgiven med anledning af föreningens femårsfest i december 1908 0: 50

De måste.

Ett väckelserop till den sovande kristenheten av

Herman Kutter, kyrkoherde i Zürich.

Pris 3 kr. häft. och 4 kr. bunden.

Ett arbete, som i Tyskland väckt stor uppeende. Här behandlas dagens mest aktuella fråga: "*Socialdemokratien och den kristna kyrkan*".

»Det ligger något storslaget i detta fälttåg mot Mammons herravälde. Det är en mäktig botpredikan för kyrkan.

Berliner Zeitung.

»Må vi lyssna till de fruktansvärt hårda anklagelserna av en kyrkans officielle representant! Må vi framför allt lyssna till den förlossande makten hos hans evangeliska tro på levande Gud, som i dag går omkring och söker trofasta och starka människohjärtan, vilka förmå att bygga upp en ny värld.

Die Hilfe.

»Ett omdöme om boken »De måste»? Nästan lika gärna kunde jag avge ett omdöme om profeten Amos' skrift i den judiska samlingen av heliga böcker. Skall jag förfara som granskare, kan jag väl ha lust att sätta ett och annat frågotecken — dock icke många. De små invändningarna och anmärkningarna sköljas bort av den brusande flod av liv, som väller fram på dessa blad. Det är icke teorier, icke en vetenskaplig analys icke ett nytt socialpolitiskt program, som här bjudes. Det är Jesu evangelium — Jesu evangelium om levande Gud — som ställes fram i sin övervärldsliga höghet, sin revolutionära kraft. Och vi tvingas att se, att »kristendomen», den historiska kristendomen, är något annat än Jesu evangelium. Vi tvingas att se, att det mål som Jesus ställer för oss är något annat än de mål vi kristna arbeta för, vi må nu kallas konservativa eller frisinnade kristna. För eller mot mammon — det blir valet, när det gäller evangeliets tillämpning i denna värld. Vem kan neka, att författaren har rätt, när han säger, att det enda parti, som här intagit den avgjorda ställningen *mot*, är socialdemokraterna?

Jag ser, att en prästerlig granskare finner en tröst i den

tanken, att det är en präst i Zürich, ej en präst i Sverige, som skrivit »De måste». Han förväntar emellertid, att man snart skall få höra liknande toner här hemma. Jag delar hans förväntningar, om ock med något olika känslor. Det är många evangelii förkunnare här, som i Kutters bok skola känna igen en hel del av sina egna tankar. Dessa skola i densamma finna en hjälp att bättre förstå sig själva och veta sin plats i den strid, som icke kan utebliva. Ty så klart och så mäktigt som denne predikare har bland oss ingen gripit och utsagt sanningen om Jesu evangelium och mammon.

Natanael Beskow.

»Den, som lyssnar till tidens röster, till vad de säga om livets djupaste och dunklaste frågor, förnimmer allt tydligare att den religiösa idealismen ånyo frambryter med ett förenklat och klarare gudsbegrepp. Materialismen har hejdat inför sinnesbegränsningen och en religiös renässans arbetar sig fram inom tänkandets värld. Det är likväl ej endast där, man spårar om slaget i åskådningssätt. Det religiösa livet, förut dogmbundet, inåtvänt och absorberat av det överjordiska, riktat nu sin uppmärksamhet på dagsfrågornas lösning. Denna tillvaros realitet genomströmmar den religiösa livsuppfattningen. Partileken med frasen: »kan en kristen vara socialist?» får ur denna synpunkt en för mången allvarligt ransakande innebörd som partikivets och de lokala stridigheternas larm blott alltför lätt överröstar.

Prästen Kutter fångar spörsmålet i dess vidd med enhetlig stor överblick. Vältaligt, skoningslöst och i det väsentliga sant är hans angrepp mot en i systemen lamslagen kristenhet. Tankar och fromma betraktelser hjälpa oss icke alls. Låt oss se handlingar, nya förhållanden, icke blott 'nya hjärtan' ropar förf. Ut i socialdemokratiens framträdande förnimmer han Guds röst till mänskligheten. »Ett måste lågar i socialdemokratien.» Väl gisslar han även dess brister, men i dess världshistoriska uppgift och syfte skönjer han en gudomlig maning.

Det vore väl om denna ytterst märkliga bok rönt samma uppmärksamhet hos oss som i förf. hemland Schweiz och i Tyskland. Boken är i och för sig ett symptom, som ej bör undandraga sig vår uppmärksamhet. Med sin flammande, paradoxala framställningskonst och sitt hänsynslösa sanningskrav har Kutter allvarstankar att meddela sin samtid, som den genom förhållandenas makt ej kan skjuta åt sidan.

E. Palmstierna i Social Tidskrift.

Bör läsas af alla.

Fattigvård och folkförsäkring.

Skriftserie utgifven af C. S. A:s Fattigvårdskommitté.

SERIE I.

1. Dansk och svensk fattigvårdslag, en jämförelse	Kr. 0: 35
2. Norsk fattigvård, studier och reflektioner	0: 35
3. Fattigvård i Sverige och Schweiz	0: 35
4. Det personliga i fattigvårdsarbetet	0: 25
5. Tjänstemannasystem och vårdaresystem i svenska städ- ders fattigvård	0: 75
6. Om dibarn och deras mödrar i fattigvårdshänseende ...	0: 60
7. Åtgärder mot försumliga försörjare	0: 35
8. Den tyska arbetareförsäkringen	0: 50
9. Från roten till landstingsområdet	0: 35
10. Fattigvårdsinspektion	0: 50
11. Om hemortsrätt och godtgörelse för fattigvård.....	0: 50
12. Samhällets barnavård	0: 75

SERIE II.

1. Hemortsrätten	0: 35
2. Fattigvården som folkuppfostrande institution	0: 25
3. Förebyggande fattigvård å landsbygden	0: 25
4. Staten, kommunen och fattigvården	0: 25
5. Hem och anstalter för lösdrifvare	0: 75
6. Samarbete mellan offentlig och enskild fattigvård	0: 25
7. Revision af lösdrifvarelagen	0: 50
8. Reformlinjer i svensk fattigvårdslagstiftning	2: 25
9. Berättelse öfver Fattigvårdskongressens förhandlingar ..	3: 50

Bland författarne till de olika skrifterna nämnas: landshöfding *Johan Widén*, f. d. statsrådet *Axel Schotte*, f. d. öfverläkare d:r *Ivar Svensson*, kammarrättsrådet *G. Hernmarck*, borgmästare *Jakob Pettersson*, redaktör *G. H. v. Koch*, professorskan *Agda Montelius*, Fru *E. Heckscher* och fröken *Ebba Pauli* m fl.

Kvinnorna i industrien

af *Gerda Meyersson*.

Småskrifter utgifna af Svenska Hems upplysningsnämnd.

1. Kooperationens tolf dygder af *Charles Gide*. — Pris Kr. 0: 40.

Centralförbundets för socialt arbete

Skriftserie.

1. De svenska fackförbundens och fackföreningarnas organisation af amanuensen *Gösta Bagge* Kr. 0: 15
2. I arbetsgiffarefrågan af ingenjör *R. F. Berg* : ” 0: 25
3. Stockholms Kommunala affärsföretag af fil. d:r *M. Rubenson*, Stockholms stadsf. f. sekr. ” 0: 25
4. Om kooperation af red. *E. H. Thörnberg* ” 0: 50
5. Industrialismen af d:r *Eli F. Heckscher* ” 0: 75
6. Förutsättningarna för det mindre jordbrukets ekonomiska framgång af prof. *Juhlin-Dannfelt*. ” 0: 25
7. Statens egnahemslån. En enquête. ” 0: 50
8. Svensk arbetarrörelse af kassör *Ernst Söderberg* ” 0: 25
9. Den engelska lagstiftningen om arbetstvister af d:r *Axel Raphael*. ” 0: 30
10. Skördestrejken i Skåne 1907 af kand. *G. Thunander* ” 0: 60
11. Socialhygien af d:r *G. Sténhoff* ” 0: 25
12. Kommunalpolitik af friherre *Erik Palmstierna* ” 0: 75
13. Kommunalsocialistisk bostadspolitik i utlandet af kand. *Yngve Larsson*. ” 0: 50
14. Städerna som arbetsgiffvare af red. *Erik Rinman* ” 0: 50
15. Kollektivavtal och arbetsaftal af red. *Erik Rinman* ” 0: 50
16. Butiksstängningsfrågan av fil. lic. *M. Marcus*. ” 1: 00

Jordreformföreningens skriftserie.

1. Den oförtjänta värdestegringen på byggnadsgrund af prof. *Gustav Cassel* ” 0: 25
2. Städernas jordpolitik af frih. *E. Palmstierna* ” 0: 35
3. Jordreform och Georgism af frih. *E. Palmstierna* ” 0: 50
4. Om stadsgård åborätt af jur. kand. *N. Söderqvist* ” 0: 30
5. Jordfrågan i Finland af d:r *Hannes Gebhard* ” 0: 25
6. Samhällets jordägarätt af docenten *A. Åström* ” 0: 25
7. Ur ägarättens historia af frih. *E. Palmstierna*. ” 0: 50
8. Tomträtten af hofrättsnotarien frih. *G. Stjernstedt* ” 0: 60
9. Jordfrågan i städerna af stadsingenjör *Albert Lilienberg*. ” 0: 40

»Bara listan öfver dessa skrifter vittnar om den lifaktighet, hvarmed det sociala upplysningsarbetet bedrifves. Den popularisering af förut för den stora allmänheten otillgängliga ämnen, som nu äger rum, kan väl närmast jämföras med översättningen af bibeln under reformationstiden. Hvar och en, som vill sätta sig in i en aktuell social fråga, kan nu också göra det.»

Östgöten.

Till salu i hvarje bokhandel.

BOKFÖRLAGS-AKTIEBOLAGET EOS.

6000260327

Göteborgs universitetsbibliotek

STOCKHOLM
TRYCKERI-AKTIEBOLAGET FERM
1909
